

SÜT VERİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

İneklerde süt verimini etkileyen faktörleri ırk, yaş, canlı ağırlık, laktasyon dönemi, günlük sağım sayısı, kızgınlık, beslenme, çevre ısısı, buzağılama mevsimi, kuruda kalma süresi, hastalıklar ve eksersiz olarak sayabiliriz.

1. IRK

İrk, bir inekten alınacak süt miktarını belirleyen en temel faktörlerdendir. Çevre şartları ne kadar iyileştirilirse iyileştirilirse iyileştirilsin genetik yapının belirlediği tavan sınırının üstüne çıkılamaz. Genetik yetenek bakım ve beslemeyle desteklenmedikçe iyi sonuç alınamadığı gibi, genetik yeteneği olmayan ineklerden de istenen verimi almak mümkün değildir. En çok süt veren ırklar kültür ırlarıdır. Kültür ırlarından Siyah Alacalar 6000-9000 kg, Esmerler 5000-7000 kg., Simentaller 5000-7000 kg. ve Jerseyler 4000-5000 kg. yıllık süt vermektedir. Yerli ırklarımızın süt verimleri düşüktür. Yerli ırklarımız arasında en iyi olan Güney Anadolu Kırmızısıdır ve yıllık 1500 - 2500 kg. süt verir.

2. YAŞ

Bir ineğin süt verdiği döneme "**Laktasyon**" denir. Laktasyon sayılarının ilerlemesine paralel olarak, ineklerin süt verimlerinde artış olur. İlk laktasyonda düşük olan süt verimi her geçen yıl artar. Bu artış 4. laktasyona yani 6-7 yaşına kadar sürer.

4.laktasyondan sonra süt verimi tekrar azalmaya başlar.

3. CANLI AĞIRLIK

Aynı ırktaki iri yapılı inekler daha fazla süt verirler. Canlı ağırlık ile süt verimi arasındaki

ilişkiden söz edildiği zaman aynı yaştaki ve aynı ırktaki inekler dikkate alınmalıdır. İri yapılı ırklar, iyi kaliteli ve zengin çayırlara daha çok gereksinim duyarlar.

4. LAKTASYON DÖNEMİ

İneklerde süt verimi doğumu takip eden ilk günlerde artmaya başlar ve bu artış sağımın ilk 2 ayında en yüksek noktaya ulaşır. İkinci aydan sonra süt verimi yavaş yavaş düşmeye başlar, süt verimindeki düşüş aylık olarak % 10-15 arasında değişir. Daha iyi yönetilen ve dengeli beslenen sürülerde bu düşüş daha az olur. Laktasyonun sonlarına doğru süt verimi azalır.

5. GÜNLÜK SAĞIM SAYISI, ARALIĞI VE SÜRESİ

Süt sığırcılığında genel olarak günde iki kez 12 saat ara ile sağım uygulanır. Sağım sayısının artması ile süt veriminde de artma meydana gelir. Günde ikiden fazla sağım yüksek besleme düzeyinde ve yüksek verimli inekler de yapılmalıdır. Düşük besleme düzeyi uygulanan sürülerde ve düşük verimli ineklerde sağım sayısının artması ile süt veriminde çok az artış olmaktadır. Buda işçilik giderlerini karşılamayabilir. Sağımın 6-7 dakika sürmesi idealdir. Sağım süresinin 4 dakikadan az olması verimin azalmasına yol açar. Sekiz dakikadan fazla sağım ise strese yol açıp enfeksiyonlara yakalanma şansını artırır.

6. KIZGINLIK, GEBELİK VE İKİZ DOĞUM

İneklerde 21 gün aralıklarla tekrarlanan ve 24 saat süren kızgınlık sırasında, süt veriminde bir azalma olur. İnek gebe kaldıktan sonra hormonların etkisi ile yine süt verimi azalır. Bu azalma gebeliğin 5. ayında kendini hissettirir, gebeliğin son döneminde süt verimi dikkate değer derecede düşer. İkiz doğumun da süt verimini azalttığı bildirilmektedir.

7. BESLENME

Yüksek bir süt veriminin sağlanması için hayvanın gereksinim duyduğu besin maddelerinin yeterli ve dengeli bir şekilde sağlanması gerekir. Süt inekleri hem süt verdikleri dönemde, hem de kuruda kaldıkları dönemde miktar ve kalite olarak belli bir oranda yem almalıdırlar. Rasyon adını verdiğimiz bu oran günde 20 litreye kadar süt veren ineklerde daha kolay ayarlanabilir. Ancak 20 litreden fazla günlük süt verimi olan ineklerde rasyona mutlaka bazı yem katkı maddeleri katmak gerekir. Laktasyonun ilk birkaç aylık döneminde, yemdeki enerji mümkün olduğu kadar yüksek tutulmalıdır. Zengin ve iyi çayırlar ineklerin günde 7 kg kadar süt vermelerini sağlayabilir. Verilen kesif yemin her 1 kg'ı için 2,5 kg süt beklenir. Hayvanların istedikleri an su içebilecekleri şekilde önlerinde su bulunması sağlanmalı, suyun temiz ve çok soğuk olmamasına dikkat edilmelidir.

Laktasyon sonundaki ve kuru dönemdeki aşırı besleme doğum sonrası yem alımının düşük olmasına neden olur. Ayrıca başta ketosis olmak üzere bazı metabolik hastalıkların artmasına yol açar. Doğal olarak bu durum yüksek süt veriminin düşmesine neden olur.

Bazı zehirli tohumların, mikotoksinlerin veya yabancı maddelerin yenmesi ani süt düşüşlerine neden olur. Kesif yem oranının çok yüksek olması da işkembe dengesini bozarak süt veriminin düşmesine neden olur.

8. ÇEVRE ISISI

Sütçü ırklar için en uygun ısı ortamı 5-15 °C dir. Bu ısı aralığındaki değişimler süt veriminde dikkate değer düzeyde bir farka neden olmaz.

Çevre ısısının artması ile yem tüketimi ve dolayısıyla süt verimi azalır. Süt verimindeki azalma çevre ısısının 25 °C'nin üzerine çıkması ile belirgin hale gelir.

Ufak yapılı ırklar, iri yapılı ırklara göre çevre ısısına daha dayanıklıdır. Jerseyler, Esmerlere ve Siyah Alacalara göre çevre ısısındaki artışa daha dayanıklıdır. Isı artmasının aksine ısı azalmasında iri yapılı ırklar, ufak yapılı ırklara göre daha dayanıklı olurlar.

9. BUZAĞILAMA MEVSİMİ

10.Sonbaharda buzağılan ineklerden en yüksek, yazın buzağılanlardan ise en düşük düzeyde süt verimi alınır. Sonbahar ve kışın buzağılan inekler laktasyonun normal seyrine uygun bir şekilde ilk 3-4 ay yüksek düzeyde süt verirler. Bu süreyi izleyen ilkbaharla birlikte çayırlar gelişir ve çayırlardan yararlanan sağmal inekler yüksek süt verim düzeyini mevsim boyu koruyabilirler.

Yazın buzağılan hayvanlar ise genellikle sararmış ve vakti geçmiş çayırlarla karşılaşır. İlk 2-3 ay yüksek olan süt verim düzeyi kış mevsiminde iklim, yem ve olumsuz çevre şartları karşısında düşer.

Buna bağlı olarak laktasyon süt verimi de düşük olur. Yani en fazla süt sonbaharda buzağılan, sonra kışın ve ilkbaharda buzağılan ineklerden alınır. En az sütü ise yazın buzağılan inekler verirler.

10. KURUDA KALMA SÜRESİ

Laktasyon dönemi sonunda memede süt salgılanmasının durması olayına ineğin kuruya çıkması denir. Kuruya çıkma ile bir sonraki buzağılama arasındaki sürede kuru dönemdir. Kuru dönem, hayvan vücudunun ve meme dokusunun dinlenmesi, bir sonraki laktasyona hazırlanması

için gereklidir. 10 ay sağılıp 2 ay kuruda bırakılan ineklerin süt verimi daha fazla olur.

11. HASTALIKLAR

Süt inekleri sağlıklı bir meme, ayak ve işkembe yapısına sahip oldukları zaman sağlıklı ve bol süt verirler. Görünen veya gizli sindirim bozuklukları ile mastitis (meme iltihabı) olayları süt ineklerinin verimini azaltır. İneklerde mastitis, şiddetine göre % 5-25 oranında süt azalmasına sebep olur. Ayak hastalıkları, tırnak çürüğü ve tırnakların uzaması süt verimini düşürür. İç ve dış parazitler kansızlığa yol açarak süt verimini düşürebilir.

12. EGZERSİZ

Her gün yapılacak orta derecede hareket ineklerde süt veriminin artmasına yol açar. Barınaklarda devamlı bağlı tutulan inekler günde en az bir kez serbest bırakılarak gezinmeleri sağlanmalıdır. Bu gezinme vücut ısısının dengelenmesi içinde önemlidir. Çok fazla veya daha az eksersiz süt verimini azaltır.

İLETİŞİM

Istanbul Yolu Üzeri No:70 32200 - ISPARTA

Tel: 0 246 (228 53 80 - 81 - 82 - 84)

Fax: 0 246 228 53 88

E-posta: info@ispartatarim.gov.tr

www.ispartatarim.gov.tr

Bitk Ür. ve Bitki Sağ. Şb Md. 228 53 94

İdari ve Mali İşler Şb Md. 228 53 89

Kırsal Kalkınma ve Örg. Şb Md. 228 53 85

Gıda ve Yem Şube Md. 228 53 91

Tar. Altyapı ve Ar. Değ. Şb Md. 228 53 86

Koord. ve Tar. Veriler Şb Md. 228 53 93

Hayv. Sağ. Yet. ve Su Ür. Şb Md 228 53 95

T.C.
İSPARTA VALİLİĞİ
Gıda Tarım ve Hayvancılık
İl Müdürlüğü

SÜT VERİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

2013